

L.

17 299 12
B
Ked

PROJEKT

odpowiedzi Rządu Polskiego na uchwałę Ligi
Naradów z 2 marca 1921 r.

Panie Prezydencie,

W odpowiedzi na notę z dnia 3 marca r.b. na podstawie upoważnienia mego rządu mam zaszczyt oświadczyć co następuje:

I/ Rząd Polski widzi się zmuszonym wyrazić przedewszystkiem ubolewanie z powodu, że Rada Ligi Narodów zrobiła mu niesłuszny zarzut, jakoby Polska również przyczyniła się do uniemożliwienia przeprowadzenia na terytorjum spornem pomiędzy Polską, a Litwą zaproponowanej obu stronom uchwałę Rady Ligi Narodów z 28 października 1920 r. konsultacji ludowej.

Wszystkie działania Rządu Polskiego wypływały ze szczerzej i zasadniczej zgody na przeprowadzenie na terytorjum spornem konsultacji ludowej, podczas, gdy wszystkie działania Rządu Litewskiego świadczyły o zasadniczym sprzeciwie takiemu załatwieniu sprawy. Rząd Polski niezmiennie stał na stanowisku, że o losach kraju powinna decydować wola jego ludności, podczas, gdy Rząd Litewski niejednokrotnie stwierdzał, a na ostatniem posiedzeniu Rady przez usta swego delegata raz jeszcze potwierdził, że nawet wynik konsultacji nie rozstrzyga dla litwinów o losie tych ziem. Rząd Polski, nalegając nieustannie na konieczność najrychlejszego przeprowadzenia konsultacji, złożył cały szereg jaskrawych dowodów tego, że dąży do stworzenia warunków, umożliwiających szybkie przeprowadzenie uchwały Rady Ligi Narodów z 28/X/1920 r. Ufny w niezłomność zamiarów Ligi Narodów Rząd Polski wpłynął na generała Żeligowskiego, by zaniechał swego pierwotnego za

NACZELNE BOWZETWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA

WARSZAWA

L: Dz. 7299 dnia 21/5/19 U. r.

zarząd. Wydział

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

miaru uwolnienia od wojsk litewskich terytorjum, zamieszkałego przez Polaków i zajętego przed inwazją bolszewicką przez Polskę i by zawarty został rozejm z Naczelnym Dowództwem wojsk litewskich. Dzięki wpływom Rządu Polskiego i gwarancjom, udzielonym przezeń, że ludność rychło już będzie miała możność wyrazić swą wolę, zgodził się Generał Zeligowski na odroczenie zarządzonych już przez niego wyborów do Sejmu w Wilnie, zmniejszono ilościowo jego wojska do 2/5 poprzedniego składu, wstrzymano pobór rekruta, zwolniono 8 roczników, rozformowano kilka oddziałów. Rząd Litewski natomiast zwiększał swe zbrojenia i Komisja Kontrolująca nie zdołała uzyskać od niego ani jednej sprawy, w której zwracano się do niej z prośbą o interwencję. W ten sposób działalność Komisji Kontrolującej wywierała swój wpływ tylko w jedną stronę, osiągając u Rządu Polskiego daleko idące ustępstwa, z których każde wzmagało stopień odpowiedzialności Rządu Polskiego wobec ludności kraju, której tak uroczyście obiecano, że danem jej będzie rychłem wypowiedzeniem swej woli przykrócić nieznośny i rujnujący stan sporności jej kraju. Rząd Polski nie może zgodzić się ze zdaniem Rady Ligi Narodów, ani zasłaniać się przed generałem Zeligowskim i ludnością Litwy Środkowej tą opinią, jakoby opóźnienie redukcji ilości wojsk generała Zeligowskiego mogło w jakikolwiek sposób przyczynić się do uniemożliwienia przeprowadzenia rychłej konsultacji ludowej, skoro bowiem Rząd Polski, porozumiewając się z Generałem Zeligowskim zobowiązał się, że wojska Litwy Środkowej mogą być wyewakuowane z jej terytorjum w przeciągu z góry określonego czasu. Nic, zdaniem Rządu Polskiego, nie stało na jego strony na przeszkodzie określeniu terminu przybycia na terytorjum sporne oddziałów międzynarodowych, o co Rząd Polski tak usilnie nastawał. Dlatego też Rząd Polski nie może przyjąć do siebie zarzutu, wyrażonego w pierwszym ustępie uchwały Rady

Ligi Narodów.

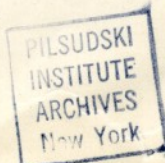
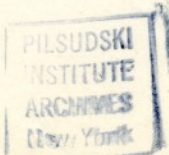
2/ Propozycję bezpośrednich rokowań z Rządem Litewskim w Brukseli pod przewodnictwem przewodniczącego Rady Ligi Narodów - Rząd Polski chętnie przyjmuję, nigdy bowiem nie uchylał się od polubownego załatwienia sporu. Jednocześnie jednak Rząd Polski czuje się zobowiązany oświadczyć, że w rokowaniach tych będzie uważał należyte uszanowanie woli miejscowej ludności za konieczną podstawę wszelkich wniosków i decyzji, dotyczących spornych spraw terytorjalnych.

~~Rząd Polski zastrzega się, że uzna dla siebie za obowiązujące tylko te uchwały Konferencji Brukselskiej, które będą powzięte za zgodą jego delegacji.~~

Przyjmując propozycję rokowań w Brukselli Rząd Polski nie może nie zwrócić uwagi Rady Ligi Narodów na trwający już od dłuższego czasu nienormalny i w wysokim stopniu niesprawiedliwy stosunek Rządu Litewskiego do ludności polskiej. Aresztowania na Litwie Polaków; mających prawo do obywatelstwa polskiego, więzienie ich częstokroć bez podania powodów za zwykłe wyrażenie sympatji do Polski, za fakt służenia kogoś z danej rodziny w wojsku polskim, wyrzucanie Polaków po za granice Litwy, gdzie posiadają swe majątki, i jednocześnie zabieranie tych majątków, zmuszanie przyjeżdżających do Litwy obywateli polskich do przyjmowania obywatelstwa litewskiego i jednocześnie odmawianie ustanowienia konsulatów w Kownie i Warszawie, czego domaga się Rząd Polski. Wszystkie te represje i szykany, z których ani jednej nie zdołała dotychczas usunąć nawet interwencja Komisji Kontrolującej Ligi Narodów, wytwarzają atmosferę bardzo nieprzychylną dla pomyślnego przebiegu wszelkich rokowań.

Delegacja polska będzie miała poleczone postawić sprawę ustanowienia opieki konsularnej nad obywatelami polskimi w Litwie na pierwszy punkt porządku dziennego obrad Konferencji w Brukselli.

W swojej bezpośredniej korespondencji z Rządem Litew -

skim Rząd Polski wskazywał niejednokrotnie na to, że zmiana dotychczasowego stosunku do ludności polskiej byłaby dowodem dobrej woli Rządu Litewskiego i wzmocniłaby nadzieję na pomyślny przebieg rokowań.

3/ Zgodnie z uchwałą Rady Ligi Narodów Rząd Polski zwrócił się do gen. Zeligowskiego z propozycją podporządkowania się zwierzchnim władzom polskim. Gen. Zeligowski przyjął tę propozycję pod warunkiem, że Rząd Polski przejmie jednocześnie wszystkie jego zobowiązania wobec miejscowej ludności. Uznając słuszność warunków, postawionych przez gen. Zeligowskiego - Rząd Polski udzielił mu odnośnych gwarancji i w ten sposób mógł zadośćuczynić życzeniom, wyrażonym przez Ligę Narodów.

Oświadczając kategorycznie, iż nie ma żadnych wrogich zamiarów wobec Litwy i nie ucieknie się w stosunku do niej do użycia siły zbrojnej, Rząd Polski musi jednocześnie zastrzedz się, ze względu na to, iż Wilno, jako centrum kraju, musi być siedzibą sztabu i wogóle centralnych urzędów wojskowych z koniecznymi instytucjami pomocniczymi, nie może przyjąć zobowiązania co do ścisłego określenia ilości wojska, które będzie się tam znajdowało.

Wobec tego, że zamierzone poprzednio przeprowadzenie konsultacji ludowej jest zaniechane, Rząd Polski nie widzi słusznych motywów, któreby powodowały konieczność określenia wogóle ilości wojsk, mających przebywać w danej miejscowości i sądzi, że będzie wystarczającym, jeśli obie zainteresowane strony będą ściśle przestrzegały zawarty rozejm i zobowiążą się uroczyście, że nie będą przedsięwzięły prób rozstrzygnięcia sporu terytorjalnego w drodze siły wojskowej.

4/ Biorąc całkowicie na swoją odpowiedzialność sprawy wojskowe i administracyjne miejscowe ziem, które były zajmowane przez gen. Zeligowskiego, Rząd Polski bę-

dzie w stanie zaspokoić ich potrzeby gospodarczej nie może przystać na jakiegokolwiek ograniczenia w tej dziedzi-
nie.

Wobec tego zmniejszy się ciężar obowiązków, spadają-
cych na Komisję Kontrolującą Ligę Narodów, której wyłącz-
nym zadaniem pozostanie odtąd czuwanie nad wypełnianiem
przez obie strony zawartego rozejmu, a zwłaszcza nad za-
chowaniem warunków tego rozejmu, dotyczących zony neutral-
nej, stworzonej z inicjatywy Komisji Kontrolującej, a tak
bardzo dotychczas uciążliwej dla miejscowej ludności.

5/ Co się tyczy żądania, aby przed ewentualnym pod-
pisaniem ostatecznej umowy żadne wybory nie mogły być prze-
prowadzone bez zgody przewodniczącego Konferencji, to, wo-
bec tego, iż rokowania w Brukselli mają się rozpocząć nie-
spełna za miesiąc, warunek ten traci na znaczeniu, gdyż
w tak krótkim okresie czasu żadne wybory nie mogą być
dokonane.

Gdyby jednak wbrew najlepszym chęciom, jakie żywi
Rząd Polski, Konferencja Brukselska nie dała przychylnych
wyników, to, wobec zaniechania przez Ligę Narodów projektu
przeprowadzenia konsultacji, Rząd Polski spełni wobec
miejscowej ludności spornego terytorjum swoje i gen. Zeli-
gowskiego zobowiązania i da jej możność wypowiedzieć swą
wolę.

Komunikując wszystko powyższe, proszę Pana, Panie
Prezesie, przyjąć zapewnienia

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

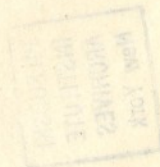
290

Angli -

Solub. per pisma. pro. Akademię
o pomysł. Cyprius. Konsultacji

W tak krótkim okresie czasu żadne wybory nie mogły być
zorganizowane, warunkiem jest chociaż na znaczenie. Eg-
żec tego, iż rokowania w przyszłości mają się rozciągać nie-
pomalom dostatecznie, imo w zakresie wyborów nie mogły być przy-
jęte. O co się tu chodzi, aby przed ewentualnym pod-
jęciem dostępnym kolegiów dla młodzieży i młodoci.
nej, stworzonej w Instytucyjach Komisji Kontrolniczej, a tak-
żeważaniem warunków tego rodzaju, dozwolonych były neutral-
ności. Przed obje strony zawartej rozstrzygnięciem, a zwłaszcza między
innymi zagadnieniami konieczności oddać oznaczenie i d. wybraniom
ciach na Komisję Kontrolniczą i d. narodów, której wy-
borów tego rodzaju są o. i. s. opowiadają, spadają
nie.

może przystąpić na jakikolwiek ograniczenia w tej dziedzi-
nie w sprawie warunków ich dotychczasowego gospodarstwa nie

200